КАБИНЕТ МИНИСТРОВ
РЕСПУБЛИКИ ТАТАРСТАН

ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
МИНИСТРЛАР КАБИНЕТЫ

ПОСТАНОВЛЕНИЕ **КАРАР**

2025 ел, 31 октябрь г.Казань № 888

Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының «Татарстан Республикасында архив эшен үстерү» Татарстан Республикасы дәүләт программасын раслау турында» 2016 ел, 10 июнь, 395 нче карарына үзгәрешләр кертү хакында

Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты КАРАР БИРӘ:

Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының «Татарстан Республикасында архив эшен үстерү» Татарстан Республикасы дәүләт программасын раслау турында» 2016 ел, 10 июнь, 395 нче карарына (Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2023 ел, 29 сентябрь, 1198 нче, 2024 ел, 04 июль, 510 нчы карарлары белән кертелгән үзгәрешләрне исәпкә алып) түбәндәге үзгәрешләрне кертергә:

преамбуланы түбәндәге редакциядә бәян итәргә:

«Татарстан Республикасында архив эше өлкәсендә дәүләт сәясәтен гамәлгә ашыру максатларында Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетын КАРАР БИРӘ:»;

әлеге карар белән расланган «Татарстан Республикасында архив эшен үстерү» Татарстан Республикасы дәүләт программасын яңа редакциядә (карарга теркәлә) бәян итәргә.

Татарстан Республикасы
Премьер-министры А.В.Песошин

Татарстан Республикасы
Министрлар Кабинетының
2016 ел, 10 июнь, 395 нче
карары белән расланды
(Татарстан Республикасы
Министрлар Кабинетының
2025 ел, 31 октябрь, 888 нче
карары редакциясендә)

«Татарстан Республикасында архив эшен үстерү» Татарстан Республикасы дәүләт программасы

«Татарстан Республикасында архив эшен үстерү» Татарстан Республикасы дәүләт программасын гамәлгә ашыру өлкәсендә стратегик өстенлекләр

I. Архив эше өлкәсендә агымдагы халәтне бәяләү

«Татарстан Республикасында архив эшен үстерү» Татарстан Республикасы дәүләт программасы (алга таба – Татарстан Республикасы дәүләт программасы) гражданнар, җәмгыять һәм дәүләт мәнфәгатьләрендә архив эше белән идарә итүгә; Татарстан Республикасы Архив фонды документларын һәм башка архив документларын Татарстан Республикасы тарихи-мәдәни мирас мәгълүмат ресурсларының мөһим состав өлеше буларак саклауны, туплауны, исәпкә алуны һәм алардан файдалануны тәэмин итүгә; Татарстан Республикасы Архив фонды документларында һәм башка архив документларында булган мәгълүматны алуга юридик һәм физик затларның хокукларын гамәлгә ашыруга юнәлдерелгән.

Татарстан Республикасы Архив фонды Россия Федерациясе Архив фондының аерылгысыз бер өлеше, тарихый, сәяси, икътисадый, фәнни, социаль, мәдәни, матди һәм рухи мирасның, халыкның мәгълүмати һәм интеллектуаль байлыгының бер өлеше булып тора.

Татарстан Республикасы архив тармагы Татарстан Республикасы Архив эше буенча дәүләт комитеты, аңа буйсынган «Татарстан Республикасы дәүләт архивы» дәүләт бюджет учреждениесе (алга таба – дәүләт архивы), Татарстан Республикасындагы 46 муниципаль архив белән тәкъдим ителгән.

Татарстан Республикасында дәүләт һәм муниципаль архивлар хезмәткәрләренең саны 300дән артык кеше тәшкил итә.

Татарстан Республикасында дәүләт һәм муниципаль архивларны комплектлау чыганаклары булып 6 900 оешма тора.

1994 елда Татарстан Республикасы Архив хезмәте тулы вәкаләтле әгъза хокукында («А» категориясе буенча) Халыкара архивлар советына кабул ителде.

2003 елда Татарстан Республикасы Архив хезмәте Халыкара архивлар советының Евроазия төбәк бүлеге (ЕВРАЗИКА) әгъзасы булды.

Татарстан Республикасы архивлары – 26 752 фонд, 8,3 млн. саклау берәмлеге, шуларның дәүләт архивында – 6,2 млн. саклау берәмлеге, муниципаль архивларда – 2,1 млн. саклау берәмлеге. Татарстан Республикасы Архив фондына 1709 – 2019 еллар өчен 5,9 млн. саклау берәмлеге кертелгән, аерым документлар XI – XVII гасырлар белән даталана. Уникаль документларга дәүләт архивының 25 документы, аеруча кыйммәтле документларга – 67 298 саклау берәмлеге керә.

Кәгазьдә саклanучы документлар гомуми документлар күләменең 98,4 процентын тәшкил итә, аудиовизуаль документлар өлеше – 3,1 процент. 19 424 фондның 4,4 млн.нан артык саклау берәмлеге идарә документациясенә карый, бу Татарстан Республикасы Архив фондының 96 проценты. Дәүләт архивында 31 меңнән артык фәнни-техник документ саклана. Республика дәүләт һәм муниципаль архивларында 142 меңнән артык аудиовизуаль документ, 37 меңнән артык шәхси чыганаклар эше, юкка чыгарылган оешмаларның 1,4 млн.нан артык шәхси состав эшләре саклана.

Татарстан Республикасы Архив фондының муниципаль архивларда саклана торган документларының гомуми күләменнән 16 процентын Татарстан Республикасы дәүләт милкенә караган документлар тәшкил итә.

Электрон документ әйләнешен үстерү һәм оешмаларның эш алып баруында электрон документларның артуы Татарстан Республикасы Архив фонды составының төрле үзгәрешенә китерәчәк. Шуңа күрә архивларны электрон документларны кабул итүгә, саклауга һәм куллануга әзерләү, аларның чынлыгын тәэмин итү – архив эшен үстерүнең өстенлекле юнәлеше булып тора.

Стеллаж киштәләренең озынлыгы: дәүләт архивында – 115 298,95 пог.метр; муниципаль архивларда – 57 770,27 пог.метр. Архив саклагычларының мәйданы: дәүләт архивы – 15 471,48 кв.метр, муниципаль архивлар – 16 385,32 кв.метр.

Дәүләт архивы гомуми мәйданы 23 932 кв.метр булган махсуслаштырылган яңа бинага күчте. Муниципаль архивлар 48 җайлаштырылган бинада урнашкан.

Барлык 46 муниципаль архивта капиталь ремонт үткәрелде, архив документларын саклау өчен заманча шартлар тудырылды.

Хәзерге вакытта дәүләт архивында янучан нитро нигезендә 10 меңнән артык кино документлары саклана. Вакыт узу белән пленканың химик составы дарыга тиңләшә, бу үзлегеннән кабынуга китерергә мөмкин. Әлеге документларны +10 °С (кара-ак), -5 °С (төслеләр) температура режимында, 40 – 50 процент чагыштырмача дымлылык белән бокслы саклауны тәэмин итү кирәк. Мондый пленкаларны сәнәгать суыткыч җайланмаларында саклау иң оптималь булып тора.

Моннан тыш, хәзерге вакытта рулон пленкадагы кинопленкалар һәм микрофильмнар, микрофишларның уксус синдромы проблемасы бар, бу пленкадагы мәгълүматның тулысынча югалуына китерә. Саклауның бердәнбер ысулы – мәгълүматны цифрлы тупланмаларга күчерү, бу җиһазлар, тупланмалар сатып алу һәм хезмәт хакын түләү өчен өстәмә матди чыгымнар таләп итә.

Кәгазьдә дә, пленкада да булган архив документларына яный торган күгәрәк архив документларын саклауның зур проблемасы булып тора. Документларны даими рәвештә эшкәртү зарур.

Республика дәүләт һәм муниципаль архивларының янгын һәм саклау куркынычсызлыгын даими ныгыту, температура-дымлылык режимын үтәү,

документларны саклау өчен кирәкле санда мәйданнар белән, шул исәптән саклау системасын модернизацияләү хисабына тәэмин итү таләп ителә.

Саклануны тәэмин итү чаралары системасында документларның сакланышын тәэмин итүдә иминият күчермәләре аерым урын алып тора, бу документ мәгълүматын саклау мөмкинлеген бирә. Документларны цифрлаштыру киң таралыш ала, бу документларны яңадан җитештерү һәм мәгълүматны төп нөсхәләргә мөрәҗәгать итмичә куллану өчен яңа мөмкинлекләр һәм киң перспективалар бирә. Дәүләт һәм муниципаль архивларда барлыгы 400 меңнән артык архив документлары саклау берәмлеге цифрлаштырылган, бу дәүләт һәм муниципаль архивларда сакланучы архив документларының гомуми күләменең якынча 10 процентын тәшкил итә.

Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының «Татарстан Республикасының бердәм архив мәгълүмат системасы» дәүләт мәгълүмат системасы турындагы нигезләмәне һәм «Татарстан Республикасының бердәм архив мәгълүмат системасы» дәүләт мәгълүмат системасыннан файдаланучыларның үзара мәгълүмати хезмәттәшлеге регламентын раслау хакында» 2018 ел, 22 сентябрь, 836 нчы карары белән архивлар эшчәнлегенә Татарстан Республикасының Бердәм архив мәгълүмат системасы (алга таба - Система) кертелде. Ул үз эченә 20дән артык модульне ала һәм башка тармак мәгълүмат системалары белән интеграцияләнгән.

Система республикадагы барлык архивлар эшчәнлеген автоматлаштыру өчен билгеләнгән, шул исәптән архивларны комплектлау чыганаклары һәм кулланучылар белән үзара бәйләнештә, кулланучыларга архив документларының электрон күчермәләренә ерактан керү мөмкинлеген тәэмин итә. Барлык муниципаль архивлар Системага тоташтырылган.

Республика архивлары тарафыннан Система цифрлаштырылган архив документларының сканнары белән тулыландырыла. Бүгенге көндә республика архивларының аеруча кыйммәтле һәм иң кирәкле документларының 227 257 эшенең электрон күчермәләре Системага урнаштырылган, фондлар буенча юлкүрсәткеч һәм дәүләт архивының тугыз тематик мәгълүмат базасы, 26 меңнән артык тасвирлама һәм якынча 5 млн. эш башы йөкләнгән.

Татарстан Республикасы Архив фонды документлары социаль һәм фәнни-агарту максатларында киң кулланыла.

Архивларның төп эш юнәлешләренең берсе булып гражданнардан, шулай ук кызыксынган оешмалар һәм учреждениеләрдән килгән социаль-хокукый соратуларны үтәү тора. 2024 елда дәүләт һәм муниципаль архивлар тарафыннан 78 359 сорату үтәлгән, шул исәптән социаль-хокукый характердагы – 66 949, тематик – 8 821 һәм генеалогик – 2 589. Архивларның уку залларына 3 025 кулланучы килгән.

Архивчылар һәм гуманитария галимнәре арасында архив документларын өйрәнү, бастырып чыгару һәм күрсәтү өлкәсендә, кадрлар әзерләү өлкәсендә традицион рәвештә тыгыз хезмәттәшлек бар.

Документлар мирасны өйрәнү һәм популярлаштыру өлкәсендә тикшеренүчеләр белән хезмәттәшлекне арттырырга кирәк.

Дәүләт һәм муниципаль архивларга, үз чиратында, фәнни җәмгыять белән киңрәк хезмәттәшлек итү кирәк. Аеруча, архивистлар үз көчләре белән атрибуцияли

алмаган, һичшиксез фәнни кызыксыну тудыручы документлар бар. Бу дәүләт архивында саклanучы гарәп, фарсы, монгол, тибет, кытай телләрендәге кулъязмалар.

Аларны үз илебез һәм чит ил галимнәре белән кооперацияләүдә фәнни әйләнешкә кертү тарихның яңа битләрен ачарга гына түгел, ә Россиянең бердәм мәдәни киңлеген ныгытырга, республика архивчыларының халыкара фәнни элемтәләрен ныгытырга да мөмкинлек бирер иде.

Оешмаларда архив эшен камилләштерү һәм архивларны матди-техник тәэмин итү максатларында 2018 елдан башлап «Татарстан Республикасының коммерциягә карамаган оешмасының иң яхшы архивы һәм гавами хакимият органының иң яхшы архивы - Татарстан Республикасының дәүләт (муниципаль) архивын комплектлау чыганагы» һәм «Коммерция оешмасының иң яхшы архивы - Татарстан Республикасының дәүләт (муниципаль) архивын комплектлау чыганагы» конкурслары уздырыла.

Татарстан Республикасы муниципаль берәмлекләрендә архив эшен үстерүне стимуллаштыру, муниципаль архивларның уңай тәҗрибәсен тарату, аларның һөнәри үсешен тәэмин итү максатыннан 2017 елдан башлап конкурс нигезендә муниципаль архивларга ярдәм күрсәтелә.

Гаилә традицияләрен һәм буыннар арасындагы элемтәләрне ныгыту, архив материаллары белән эшләүгә катнаштыру максатларында «Минем шәҗәрәм» генеалогик тикшеренүләр конкурсы, «Эхо веков в истории семьи - Тарихта без эзлебез» шәҗәрә фестивале уздырыла.

Дәүләт архивында практика узучы югары белем бирү оешмалары һәм һөнәри белем бирү оешмалары студентлары арасында архив эше буенча Татарстан Республикасы Дәүләт комитетының стипендиясен алуга фәнни-тикшеренү эшләре конкурслары уздырыла.

Татарстан Республикасы архив хезмәте эшчәнлегендә фәнни-публикация эше мөһим урынны алып тора.

Дәүләт архивы Татарстан һәм татар халкы тарихы буенча документларны федераль, төбәк һәм чит ил архивларында ачыклау буенча актив эш алып бара.

Моннан тыш, архивлар бик күп эре сәнәгать предприятиеләрендә, югары белем бирү мәгариф оешмаларында, фәнни-тикшеренү институтларында бар.

II. Татарстан Республикасы дәүләт программасын гамәлгә ашыру өлкәсендә Татарстан Республикасы дәүләт сәясәте өстенлекләре һәм максатлары тасвирламасы

Татарстан Республикасы дәүләт программасының өстенлекләре Россия Федерациясе Президентының «2030 елга кадәр чорга һәм 2036 елга кадәр перспективага Россия Федерациясе үстерүнең илкүләм максатлары турында» 2024 елның 7 маендагы 309 номерлы Указына, Россия Федерациясе Хөкүмәтенең 2021 елның 1 октябрендәге 2765-р номерлы боерыгы белән расланган 2024 елга кадәрге чорда һәм 2030 елга кадәрге план чорына Россия Федерациясе үсешенең илкүләм максатларына ирешү буенча бердәм планга, «2030 елга кадәр Татарстан Республикасын социаль-икътисадый үстерү стратегиясен раслау турында» 2015 елның 17 июнендәге 40-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы белән расланган 2030 елга кадәр Татарстан Республикасын социаль-икътисадый үстерү

стратегиясенә (алга таба - Стратегия-2030), Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының «2030 елга кадәр Татарстан Республикасын социаль-икътисадый үстерү стратегиясен гамәлгә ашыру чаралары планын раслау турында» 2015 ел, 25 сентябрь, 707 нче карары белән расланган 2030 елга кадәр Татарстан Республикасын социаль-икътисадый үстерү стратегиясен гамәлгә ашыру чаралары планына туры килә.».

Татарстан Республикасының стратегик максатларына һәм социаль-икътисадый үсеш бурычларына ирешү максатларында Татарстан Республикасы дәүләт программасы күрсәткечләре максатлары билгеләнде, структурасы һәм системасы эшләнде.

Татарстан Республикасы дәүләт программасы төп максатлары:

1. Татарстан Республикасы Архив фонды документларын һәм башка архив документларын фәнни һәм иҗтимагый әйләнешкә кертү, алардан файдалану тулылыгын тәэмин итү.

2. Дәүләт идарәсе системасын документлар белән тәэмин итүнең нәтиҗәлелеген күтәрү.

III. Стратегик өстенлекләр, илкүләм максатлар һәм Стратегия-2030 максатлары, Россия Федерациясе дәүләт программалары күрсәткечләре белән үзара бәйләнеш турында белешмәләр

Татарстан Республикасы дәүләт программасының максатлары һәм бурычлары Россия Федерациясе Президентының «2030 елга кадәр чорга һәм 2036 елга кадәр перспективага Россия Федерациясе үстерүнең илкүләм максатлары турында» 2024 елның 7 маендагы 309 номерлы Указына белән билгеләнгән 2030 елга кадәр чорга Россия Федерациясе үсешенең илкүләм максатларын, Россия Федерациясе Хөкүмәтенең 2021 елның 1 октябрендәге 2765-б номерлы боерыгы белән расланган Россия Федерациясе Хөкүмәтенең 2024 елга кадәрге чорда һәм 2030 елга кадәрге план чорына Россия Федерациясе үсешенең милли максатларына ирешү буенча бердәм планнын, шулай ук Стратегия-2030 исәпкә алып формалаштырылган.

IV. Дәүләт идарәсе бурычлары, аларны архив эше тармакларында һәм дәүләт идарәсе даирәсендә нәтиҗәле хәл итү ысуллары

Татарстан Республикасы дәүләт программасы максатларына ирешү өчен түбәндәге бурычлар хәл ителә:

дәүләт идарәсенең иң әһәмиятле документларыннан һәркем файдалана алуны тәэмин итү;

архив эше өлкәсендә дәүләт хезмәте күрсәтүләрнең сыйфатын яхшырту һәм алардан һәркем файдалана алуын арттыру;

эзләү, тикшеренү һәм өйрәнү өчен архив документларыннан һәркем файдалана алуны тәэмин итү;

Татарстан Республикасы Архив фонды документларын фәнни һәм җәмәгать әйләнешенә кертү, аны һәм башка архив документларын тулысынча куллануны тәэмин итү;

бизнес-процессларның һәм архив эше белән идарә итү системасының нәтиҗәлелеген күтәрү;

фондларны мәгълүмат чыганаклары эволюциясен һәм электрон мәгълүмат саклагыч җайланмаларын исәпкә ала торган, сыйфатлы һәм бөтенесен эченә алган итеп комплектлауны тәэмин итү;

мәгълүмат ресурсларының сакланышын һәм тулылыгын тэмин итү.